

EKONOMIJA

Srednje splošno izobraževanje

Gimnazija

Gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija na narodno mešanem območju Prekmurja

Ekonomska gimnazija

Ekonomska gimnazija s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri

UČNI NAČRT

IME PREDMETA: ekonomija

Izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri in izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja: maturitetni standard (280 ur)

Izobraževalni program ekonomske gimnazije, izobraževalni program ekonomske gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri:
obvezni predmet (280 ur)
maturitetni standard (280 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

mag. Jan Žitnik, Zavod RS za šolstvo; mag. Maja Urlep, Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor; dr. Lidiya Kodrin, II. gimnazija Maribor; Irena Papac, Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica; dr. Tjaša Redek, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta; dr. Polona Domadenik Muren, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta; dr. Andreja Cirman, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

JEZIKOVNI PREGLED: Andraž Polončič Ruparčič

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-ekonomija_gim-si-is-dv-ek-ek-si.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 247169027](#)

ISBN 978-961-03-1061-7 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 244. seji, dne 22. 5. 2025, določi učni načrt ekonomija za izobraževalni program gimnazije, izobraževalni program gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program gimnazije z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri, izobraževalni program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije na narodno mešanem območju Prekmurja, izobraževalni program ekonomske gimnazije in izobraževalni program ekonomske gimnazije s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspiis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeepd quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiarn aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
- I:** *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solosores dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Dijak
- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
 - » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
 - » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelli quam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - » Ma vellaut quatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - » Omnim ut doluptur, quam consequ.
 - » *Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
 - » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
 - » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelli quam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

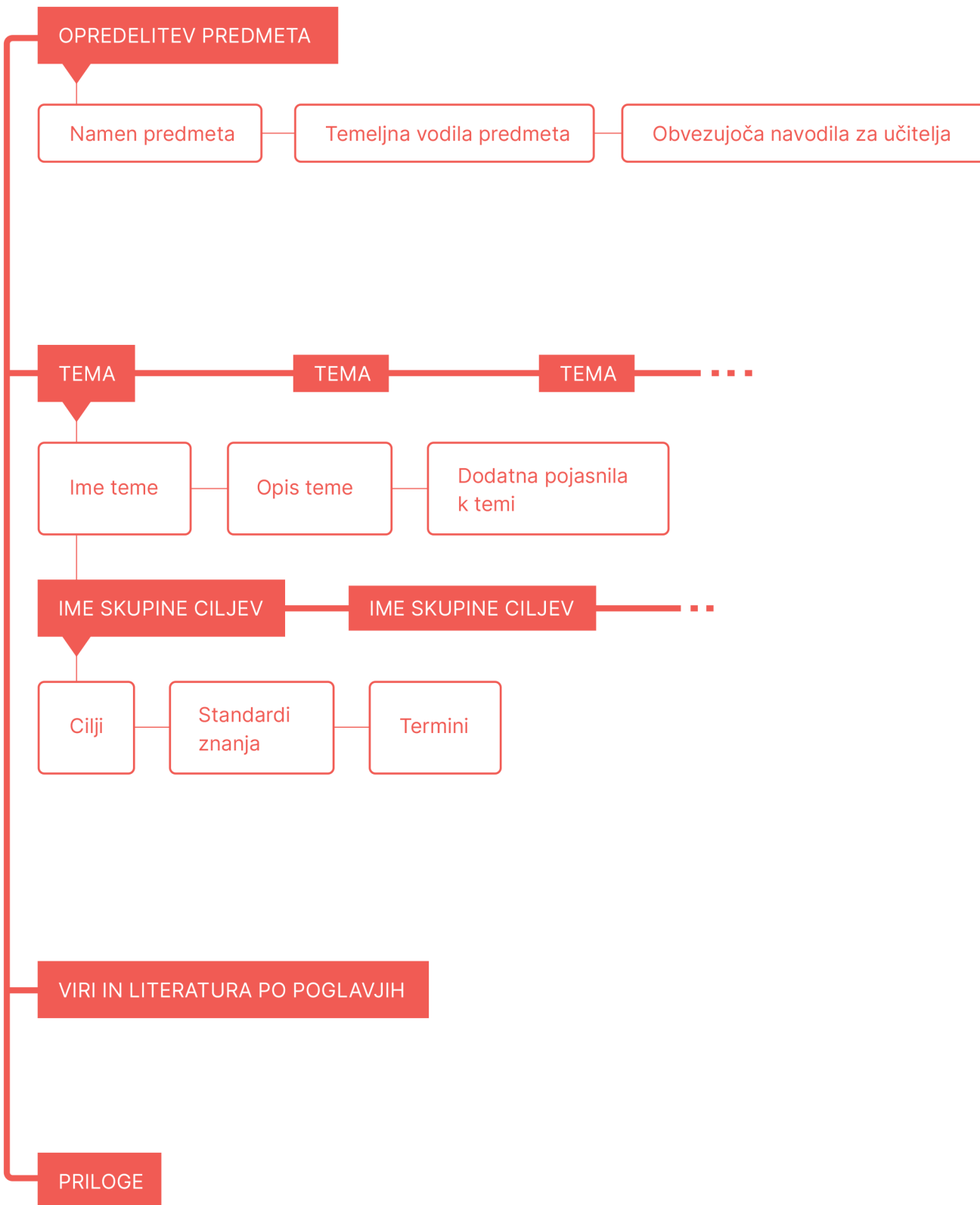
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA

KAZALO

.....	1	Agregatno povpraševanje in ponudba	38
.....	9	Makroekonomsko ravnovesje.....	38
OPREDELITEV PREDMETA.....	9	Ekonomska politika	40
Namen predmeta	9	Ekonomska politika.....	40
Temeljna vodila predmeta	9	Fiskalna politika	41
Obvezujoča navodila za učitelje	10	Denarna politika.....	42
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA	11	Strukturne politike	43
Temelji ekonomije.....	12	Mednarodna vpetost države	44
Omejenost virov in problem izbire	12	Mednarodna menjava in devizni tečaj ..	44
Gospodinjstva in potrošna izbira.....	14	Mednarodne ekonomske integracije.....	46
Model ekonomskega krožnega toka	15	Makroekonomski cilji.....	47
Družba in proizvodna izbira	16	Gospodarska rast in razvoj	47
Podjetja in proizvodnja.....	17	Nizka brezposelnost.....	49
Podjetja	17	Stabilne cene	50
Proizvodnja, stroški in poslovni izid	19	Uravnoteženi odnosi s tujino	51
Drugi cilji podjetij.....	20	Socialno ravnovesje in pravičnost.....	52
Trg in konkurenca.....	21	Viri in literatura	53
Trg in popolna konkurenca	21	Priloge	54
Povpraševanje	22		
Ponudba	24		
Tržno ravnovesje.....	25		
Pomanjkljivosti trga in državna intervencija	26		
Nepopolna konkurenca	26		
Eksternalije (zunanji učinki)	28		
Druge pomanjkljivosti trga	29		
Državna intervencija	30		
Gospodarska dejavnost	31		
Model ekonomskega krožnega toka dohodkov	31		
Trgi proizvodnih dejavnikov in dohodki njihovih lastnikov	32		
Bruto domači proizvod in gospodarska rast	34		
Bruto domači proizvod (BDP) in bruto nacionalni proizvod (BNP)	34		
Dejavniki gospodarske rasti	36		
Cikličnost gospodarstva	37		

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Temeljni namen predmeta ekonomija je dijakom omogočiti razumevanje temeljnih ekonomskih konceptov, procesov in mehanizmov, spodbuditi radovednost o delovanju gospodarstva in jih opolnomočiti za spoprijemanje z izzivi sodobnega ekonomskega okolja. Dijaki pridobivajo znanje, razvijajo veščine, vrednote in stališča o ključnih izzivih, s katerimi se kot posamezniki in družba srečujemo pri zadovoljevanju potreb z omejenimi viri, ki jih imamo na razpolago. Ekonomsko pismenost, ki jo pri predmetu ekonomija razvijamo, razumemo kot ključno življenjsko kompetenco, ki posamezniku pomaga sprejemati premišljene, odgovorne in ozaveščene odločitve.

Dijake želimo ozavestiti o njihovi odgovornosti za soustvarjanje družbe, v kateri živimo, in doseči določeno osebno zavzetost pri spopadanju z izzivi, s katerimi se soočamo. Znanja, ki jih pridobijo pri tem predmetu, dijakom omogočajo, da se razvijejo v aktivne, informirane in odgovorne državljane, ki s svojim delovanjem na lokalni, nacionalni ali globalni ravni prispevajo k reševanju ekonomskih vprašanj, od katerih je odvisna kakovost življenja v naši družbi.

Dijakom, ki bodo izobraževanje nadaljevali na ekonomskoposlovnem področju, predmet omogoča lažjo izbiro smeri in daje trdne temelje za nadaljnje delo. Preostale pa opremi s praktičnimi znanji, ki jim bodo omogočala, da bodo ekonomsko uspešni na izbranih področjih.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Pri načrtovanju in izvajanju učnega procesa naj učitelja vodijo naslednje usmeritve:

- » V ospredju naj bo spodbujanje višjih miselnih procesov z osredotočenostjo na razumevanje in vrednotenje ter spodbujanje dijakov k raziskovanju pojavov v ekonomskem okolju.
- » Spodbujanje miselne aktivnosti dijakov v procesu učenja je ključni pogoj za doseganje višjih ravni znanja, zato uporabljajmo aktivne metode učenja in poučevanja, ki so opisane v didaktičnih priporočilih.
- » Obravnavane teme v čim večji meri povezujemo z življenjskimi izkušnjami in interesi dijakov ter aktualnimi dogodki. Dijaki naj svoje znanje gradijo z reševanjem konkretnih izzivov.

- » Učenje ekonomije je hkrati tudi spoznavanje strokovne terminologije z ekonomskega področja, zato je treba imeti ves čas v zavesti skrb za ustrezno govorno in pisno raven strokovnega jezika.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Čeprav predmet ocenjevanja ni doseganje vseh učnih ciljev, ampak ocenjujemo le tiste učne cilje, ki opisujejo znanje in se ustrezno odražajo v zapisanih standardih znanja, si učitelji ekonomije pri svojem pouku prizadevajo za doseganje vseh v učnem načrtu zapisanih ciljev, tudi tistih, ki ne opisujejo objektivno preverljivega znanja in niso vključeni v ocenjevanje.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

TEMELJI EKONOMIJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Temelji ekonomije so osnovni koncepti in zakonitosti, ki so ključni za razumevanje delovanja gospodarstva in sprejemanje racionalnih ekonomskih odločitev. Dijaki spoznajo pojem potreb in dobrin ter temeljni ekonomski problem, ki izhaja iz omejenosti virov. Naučijo se razumeti problem potrošne izbire, ki temelji na analizi koristnosti dobrin in omejitvah pri nakupnih odločitvah. Dijaki se učijo optimalnega odločanja pri potrošnji in razumevanja vpliva cen, dohodka in preferenc na potrošno izbiro. Oblikujejo razumevanje gospodarstva skozi tokove med gospodinjstvi, podjetji, državo in tujino ter spoznajo funkcije denarja in njegovo vlogo v gospodarstvu. Spoznajo vpliv proizvodnih odločitev na gospodarsko učinkovitost in okolje. Razvijajo zmožnost razumevanja ekonomskih odločitev na ravni posameznika, gospodinjstva, podjetja in države ter zmožnost razumevanja posledic teh odločitev za družbo in okolje.

OMEJENOST VIROV IN PROBLEM IZBIRE

CILJI

Dijak:

🔵: razvija zavest o redkosti virov, ki nas sili v izbiro;

🔴 SC (5.1.1.1 | 5.2.5.2)

🔵: razvija zavest o pomenu trajnostnega ravnanja z naravnimi viri.

🔴 SC (2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli temeljni ekonomski problem;
- » razloži pojma potrebe in dobrine ter njune značilnosti;
- » razvrsti dobrine po različnih kriterijih;
- » pojasni problem izbire in alokacijo virov;
- » pojasni pomen trajnostnega razvoja z vidika redkosti in omejenosti virov.

TERMINI

- potrebe ◦ dobrine ◦ proizvodi ◦ storitve ◦ substituti ◦ komplementarne dobrine
- oportunitetni (alternativni) stroški

GOSPODINJSTVA IN POTROŠNA IZBIRA

CILJI

Dijak:

- : analizira koristnost, ki mu jo prinašajo dobrine;
- : razvija razumevanje omejitev, s katerim se srečujemo pri nakupnih odločitvah;
- : razvija zmožnost sprejemanja optimalnih odločitev pri nakupovanju.
- SC (3.1.1.1 | 5.2.5.2 | 2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli, tabelarično in grafično ponazori **mejno in celotno koristnost** ter ju izračuna;
- » utemelji **zakon padajoče mejne koristnosti** in ga ponazori s primerom;
- » utemelji **alternativne možnosti potrošnje posameznika/gospodinjstva** in jih ponazori s primerom;
- » pojasni, kaj **ponazarja premica alternativnih možnosti potrošnje** (premica cene);
- » tabelarično in grafično ponazori **alternativne možnosti potrošnje** ter jih izračuna;
- » pojasni obliko premice alternativnih možnosti potrošnje;
- » **opredeli oportunitetne (alternativne) stroške**, pojasni njihovo vlogo pri potrošni izbiri in jih izračuna;
- » pojasni, izračuna in grafično ponazori **vpliv sprememb potreb in dohodka posameznika/gospodinjstva** ter sprememb cen dobrin na **alternativne možnosti potrošnje**;
- » pojasni **preference potrošnika**;
- » pojasni in izračuna **optimalno izbiro potrošnje**.

TERMINI

- subjektivni in objektivni dejavniki nakupa
- mejna koristnost
- celotna koristnost
- zakon padajoče mejne koristnosti
- premica alternativnih možnosti potrošnje
- indifferenčna krivulja
- optimalni nakup

MODEL EKONOMSKEGA KROŽNEGA TOKA

CILJI

Dijak:

- : oblikuje model delovanja gospodarstva;
- : razvija razumevanje vloge denarja v gospodarstvu.
- SC (5.2.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni temeljna ekonomska vprašanja;
- » razlikuje med naravnim in tržnim gospodarstvom;
- » pojasni vlogo ekonomskih subjektov v ekonomskem krožnem toku;
- » s pomočjo slike opiše osnovni model ekonomskega krožnega toka;
- » opiše proizvodne dejavnike in njihove dohodke;
- » s pomočjo slike opiše razširjeni model ekonomskega krožnega toka (trg kapitalnih dobrin, finančni trg, država, tujina);
- » razloži, kaj je denar, in pojasni njegov nastanek;
- » predstavi oblike in funkcije denarja.

TERMINI

- ekonomski subjekti ○ gospodinjstvo ○ potrošnik ○ podjetje ○ država ○ naravno gospodarstvo ○ tržno gospodarstvo ○ proizvodni dejavniki ○ delo ○ narava ○ kapital
- podjetništvo ○ plača ○ renta ○ obresti ○ dobiček ○ inovativnost ○ trajnostni razvoj
- potrošne dobrine ○ kapitalne dobrine ○ denar ○ banka ○ obrestna mera

DRUŽBA IN PROIZVODNA IZBIRA

CILJI

Dijak:

- : razvija razumevanje problema proizvodne izbire družbe;
- : razvija zavest o vplivu proizvodnih odločitev družbe na okolje.
- SC (2.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje (transformacijsko krivuljo);
- » tabelarično in grafično predstavi lestvico alternativnih možnosti proizvodnje;
- » pojasni obliko krivulje alternativnih možnosti proizvodnje in vlogo alternativnih stroškov pri proizvodni izbiri ter jih izračuna;
- » z uporabo grafa prikaže in pojasni manj učinkovito izrabo proizvodnih dejavnikov ter povečanje/zmanjšanje proizvodnih možnosti.

TERMINI

- krivulja alternativnih možnosti proizvodnje
- osnovne dobrine
- luksuzne dobrine
- javne dobrine
- zasebne dobrine

PODJETJA IN PROIZVODNJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijaki spoznajo vlogo podjetij kot osnovnih gospodarskih enot, njihov pomen za gospodarsko rast in zaposlovanje ter različne dejavnike uspešnega poslovanja. Gre za praktično uporabo ekonomskih konceptov – dijaki se naučijo analizirati stroške in izračunavati ključne kazalnike uspešnosti poslovanja. To znanje lahko uporabijo pri podjetniških pobudah ali razumevanju poslovnih odločitev. Razvijajo zavedanje o družbeni odgovornosti podjetij in njihovem vplivu na okolje, zaposlene ter lokalno skupnost. Naučijo se kritično presojeti ravnanje podjetij in njihov prispevek k trajnostnemu razvoju. Spoznajo vpliv multinacionalnih podjetij, razloge za selitev proizvodnje ter ekonomske posledice teh odločitev za nacionalno in globalno gospodarstvo. Razlikujejo med različnimi vrstami podjetij in pravnimi oblikami, kar jim pomaga pri prihodnjih poklicnih odločitvah ali lastni podjetniški poti. Dijaki razvijejo razumevanje proizvodnih procesov in podjetniških odločitev ter sposobnost kritične presoje gospodarskih dejavnosti pa tudi njihovega širšega vpliva na družbo.

PODJETJA

CILJI

Dijak:

- : razume delovanje podjetij v gospodarstvu;
- : razvija razumevanje vloge in posledic delovanja multinacionalk;
- : analizira skladnost ali nasprotovanje ciljev podjetij in ciljev trajnostnega razvoja;
- SC (2.2.1.2)

I: *izbere ustrezno pravnoorganizacijsko obliko podjetja za določeno dejavnost.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni vlogo podjetij v tržnem gospodarstvu;
- » pojasni pomen specializacije podjetij za družbeno delitev dela;
- » na primeru pojasni tehnično delitev dela v podjetju in njene prednosti ter slabosti;
- » opredeli cilje podjetja: prihodek, dobiček, akumulacija;

- » pojasni pomen akumulacije za rast in razvoj podjetja;
- » razloži, zakaj podjetja investirajo v obrate v tujini, v razvitih in nerazvitih državah;
- » *razlikuje med osebnimi in kapitalskimi družbami ter samostojnimi podjetniki.*

TERMINI

◦ podjetje ◦ proizvodnja ◦ tehnična delitev dela ◦ družbena delitev dela ◦ transnacionalna korporacija ◦ prihodki ◦ stroški ◦ dobiček ◦ izguba ◦ akumulacija kapitala ◦ družbena odgovornost

PROIZVODNJA, STROŠKI IN POSLOVNI IZID

CILJI

Dijak:

- : spozna zakonitosti proizvodnje v različnih časovnih obdobjih;
- : analizira stroške v podjetju;
- SC (4.5.3.1)
- : razvija razumevanje vpliva stroškov na poslovne odločitve in poslovni izid podjetja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni pomen kratkega obdobja v proizvodnji;
- » **opredeli**, tabelarično in grafično ponazori ter izračuna **celotni, mejni in povprečni proizvod**;
- » z zakonom padajočih mejnih donosov pojasni gibanje celotnega, mejnega in povprečnega proizvoda;
- » pojasni pomen dolgega obdobja v proizvodnji;
- » **pojasni stalne, rastoče in padajoče donose obsega**;
- » pojasni ekonomijo in disekonomijo obsega ter razloge zanju;
- » **opredeli, kaj razumemo pod pojmom strošek**;
- » **pojasni** in tabelarično ter grafično ponazori **celotne, stalne, spremenljive, povprečne stalne, povprečne spremenljive, povprečne celotne in mejne stroške** ter jih izračuna;
- » opredeli proizvodno učinkovitost;
- » **opredeli, izračuna in grafično ponazori prihodek**, točko preloma in **dobiček/izgubo** ter pojasni maksimiranje dobička;
- » *razlikuje pozitivni, ničelni in negativni ekonomski dobiček ter jih izračuna*;
- » *opredeli, navede primere in izračuna ekonomske, eksplicitne in implicitne stroške*;
- » *razloži, zakaj bo podjetje še naprej poslovalo, tudi ko bo imelo ničelni ekonomski dobiček*.

TERMINI

- kratko obdobje ○ dolgo obdobje ○ celotni proizvod ○ povprečni proizvod ○ mejni proizvod
- zakon padajočega mejnega donosa ○ donosi obsega ○ ekonomija obsega ○ celotni stroški
- variabilni stroški ○ fiksni stroški ○ povprečni stroški ○ mejni stroški

DRUGI CILJI PODJETIJ

CILJI

Dijak:

- : spozna načine ugotavljanja uspešnosti delovanja podjetja;
- : razvija zavedanje o pomenu družbene odgovornosti podjetij.
- SC (2.4.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni temeljno načelo gospodarnosti poslovanja podjetja;
- » **opredeli in izračuna produktivnost dela, ekonomičnost in rentabilnost poslovanja;**
- » opiše dejavnike, ki vplivajo na produktivnost dela;
- » primerja gospodarsko uspešnost poslovanja podjetij glede na različna merila;
- » pojasni pomen družbene odgovornosti podjetja.

TERMINI

- načelo gospodarnosti
- produktivnost dela
- ekonomičnost
- rentabilnost

TRG IN KONKURENCA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema proučuje, zakaj tržni mehanizmi pogosto ne delujejo optimalno in kako lahko država posreduje za izboljšanje ekonomskih in socialnih izidov. Ključni koncepti so nepopolna konkurenca, državna intervencija, eksternalije, javno dostopni viri, javne dobrine, pravična porazdelitev dohodka in asimetričnost informacij. Študij tržnih pomanjkljivosti in državnih intervencij s pomočjo analize različnih ekonomskih politik in njihovih učinkov na gospodarstvo in družbo razvija sposobnost kritičnega mišljenja. Razumevanje omejitev tržnega sistema in potenciala državne intervencije daje dijakom močne temelje za razumevanje kompleksnega sveta okoli njih in jih motivira k iskanju inovativnih rešitev za ekonomske in družbene izzive, s katerimi se sooča svet.

TRG IN POPOLNA KONKURENCA

CILJI

Dijak:

- : pozna trg in njegove funkcije;
- : razume pomen popolne konkurence za preučevanje ekonomskih zakonitosti.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **opredeli trg** in pojasni različne vrste trgov;
- » pojasni funkcije trga;
- » **opredeli konkurenco** in pojasni dejavnike, ki jo določajo;
- » **opredeli značilnosti popolne konkurence.**

TERMINI

○ trg ○ konkurenca ○ homogenost/diferenciacija proizvodov ○ mobilnost proizvodnih dejavnikov ○ popolna konkurenca ○ alokativna, selektivna in distributivna funkcija trga

POVPRAŠEVANJE

CILJI

Dijak:

- : razvija razumevanje ravnanja kupcev oz. oblikovanja tržnega povpraševanja;
- : predvidi, kako se bodo kupci odzvali na spremembo cene;
- : predvidi, kako se bodo kupci odzvali na spremembo dohodka;
- : predvidi, kako se bodo kupci odzvali na spremembo cene drugih dobrin.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli povpraševanje;
- » razlikuje individualno in tržno povpraševanje;
- » tabelarično in **grafično ponazori krivuljo povpraševanja**
- » **pojasni obliko krivulje povpraševanja** (učinek realnega dohodka in učinek substitucije);
- » *pojasni povezavo med mejno koristnostjo in krivuljo povpraševanja;*
- » razlikuje in **grafično ponazori** spremembo obsega povpraševanja in spremembo povpraševanja;
- » pojasni dejavnike, ki vplivajo na spremembo povpraševanja, in jih **grafično prikaže**;
- » **opredeli cenovno elastičnost povpraševanja**;
- » izračuna koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja;
- » na podlagi vrednosti koeficienta cenovne elastičnosti povpraševanja in grafov razlikuje stopnje elastičnosti povpraševanja za različne vrste dobrin;
- » **pojasni dejavnike cenovne elastičnosti povpraševanja**;
- » preuči pomen koeficienta cenovne elastičnosti povpraševanja za podjetja in državo;
- » **opredeli dohodkovno elastičnost povpraševanja**;
- » izračuna koeficient dohodkovne elastičnosti povpraševanja;
- » na podlagi koeficienta dohodkovne elastičnosti povpraševanja razlikuje stopnje dohodkovne elastičnosti povpraševanja za različne vrste dobrin;
- » analizira pomen koeficienta dohodkovne elastičnosti povpraševanja za podjetja;

- » opredeli križno elastičnost povpraševanja;
- » izračuna koeficient križne elastičnosti povpraševanja;
- » na podlagi koeficienta križne elastičnosti povpraševanja razlikuje vrste dobrin;
- » analizira pomen koeficienta križne elastičnosti povpraševanja za podjetja.

TERMINI

- povpraševanje
- predpostavka ceteris paribus
- splošni zakon povpraševanja
- učinek realnega dohodka
- učinek substitucije
- cenovna elastičnost povpraševanja
- dohodkovna elastičnost
- križna elastičnost

PONUDBA

CILJI

Dijak:

- razvija razumevanje ravnanja ponudnikov oz. oblikovanja tržne ponudbe;
- predvidi, kako se bodo ponudniki odzvali na spremembo cene.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli ponudbo;
- » razlikuje individualno in tržno ponudbo;
- » tabelarično in grafično ponazori krivuljo ponudbe in pojasni njeno obliko (zakon ponudbe);
- » pojasni učinek mejnih stroškov na ponudbo;
- » razlikuje in grafično ponazori spremembo obsega ponudbe in spremembo ponudbe;
- » pojasni dejavnike, ki vplivajo na spremembo ponudbe, in jih grafično prikaže;
- » opredeli cenovno elastičnost ponudbe;
- » izračuna koeficient cenovne elastičnosti ponudbe;
- » razlikuje različne stopnje elastičnosti ponudbe;
- » pojasni dejavnike cenovne elastičnosti ponudbe.

TERMINI

- ponudba ○ splošni zakon ponudbe ○ elastičnost ponudbe

TRŽNO RAVNOVESJE

CILJI

Dijak:

- analizira oblikovanje tržnega ravnovesja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni in grafično ponazori oblikovanje tržnega ravnovesja;
- » pojasni in grafično ponazori presežno povpraševanje in presežno ponudbo ter pojasni procese, ki jih sprožita;
- » z uporabo grafov analizira, kako se v primeru spremembe dejavnikov povpraševanja in ponudbe oblikuje novo tržno ravnovesje na obravnavanem in povezanih trgih.

TERMINI

- tržno ravnovesje
- ravnovesna cena
- ravnovesna količina
- presežno povpraševanje
- presežna ponudba

POMANJKLJIVOSTI TRGA IN DRŽAVNA INTERVENCIJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema proučuje, zakaj tržni mehanizmi pogosto ne delujejo optimalno in kako lahko država posreduje za izboljšanje ekonomskih in socialnih izidov. Ključni koncepti so nepopolna konkurenca, državna intervencija, eksternalije, javno dostopni viri, javne dobrine, pravična porazdelitev dohodka in asimetričnost informacij. Študij tržnih pomanjkljivosti in državnih intervencij s pomočjo analize različnih ekonomskih politik in njihovih učinkov na gospodarstvo in družbo razvija sposobnost kritičnega mišljenja. Razumevanje omejitev tržnega sistema in potenciala državne intervencije daje dijakom močne temelje za razumevanje kompleksnega sveta okoli sebe in jih motivira k iskanju inovativnih rešitev za ekonomske in družbene izzive, s katerimi se sooča svet.

NEPOPOLNA KONKURENCA

CILJI

Dijak:

- : razlikuje oblike nepopolne konkurence;
- : analizira delovanje trga v razmerah nepopolne konkurence.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli in opiše značilnosti monopolistične konkurence ter analizira primere;
- » opredeli in opiše značilnosti oligopola ter analizira primere;
- » pojasni razloge za nastanek oligopola;
- » opredeli in opiše značilnosti monopola in analizira primere;
- » pojasni razloge za nastanek monopola;
- » pojasni ukrepe protimonopolne politike.

TERMINI

- monopolistična konkurenca
- oligopol
- monopol
- protimonopolna politika

EKSTERNALIJE (ZUNANJI UČINKI)

CILJI

Dijak:

○: razume, kako eksternalije vplivajo na delovanje trga, ekonomsko učinkovitost in družbeno blaginjo;

SC (1.3.1.1)

○: razvija zavest o vplivu gospodarske dejavnosti na okolje in o pomenu trajnostnega razvoja;

SC (2.2.2.1)

○: presoja učinkovitost politik varovanja okolja.

SC (2.3.1.1 | 4.5.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše mejno zasebno korist, mejno družbeno koristi, mejne zasebne stroške in mejne družbene stroške;
- » pojasni povezavo med eksternalijami in alokativno učinkovitostjo;
- » razlikuje pozitivne in negativne eksternalije v proizvodnji in potrošnji;
- » s pomočjo prikazanih grafov prepozna pozitivne in negativne eksternalije v proizvodnji in potrošnji;
- » analizira primere dobrin, katerih proizvodnja/potrošnja povzroča pozitivne/negativne eksternalije;
- » ovrednoti državne ukrepe za zmanjšanje negativnih in ukrepe za povečanje pozitivnih eksternalij proizvodnje in potrošnje;
- » s pomočjo prikazanih grafov ovrednoti ukrepe za zmanjšanje negativnih in ukrepe za povečanje pozitivnih eksternalij proizvodnje in potrošnje.

TERMINI

○ pozitivne eksternalije ○ negativne eksternalije ○ mejni zasebni stroški ○ mejna zasebna korist ○ mejni družbeni stroški ○ mejna družbena korist

DRUGE POMANJKLJIVOSTI TRGA

CILJI

Dijak:

- : spozna problematiko javno dostopnih virov;
- I: *spozna problematiko javnih dobrin, porazdelitve dohodka ter asimetričnosti informacij;*
- I: *razume vlogo države pri odpravljanju tržnih pomanjkljivosti.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » s pomočjo primerov opiše javno dostopne vire;
- » pojasni primere neustreznega ravnanja z javno dostopnimi viri;
- » analizira ukrepe države za spodbujanje trajnostnega razvoja;
- » razlikuje med zasebnimi, javnimi in meritornimi dobrinami;
- » pojasni problem pomanjkanja javnih in meritornih dobrin;
- » pojasni, da tržni sistem zaradi neenakega lastništva proizvodnih dejavnikov ne bo omogočal pravične porazdelitve dohodka;
- » z uporabo primerov pojasni posledice asimetričnosti informacij za ekonomske subjekte in delovanje trga;
- » analizira mogoče ukrepe države.

TERMINI

- javne dobrine ○ javno dostopni viri ○ družbena neenakost ○ nepopolne informacije
- trajnostni razvoj

DRŽAVNA INTERVENCIJA

CILJI

Dijak:

- analizira učinek davkov in subvencij na gospodarske subjekte;
- analizira učinek maksimalne in minimalne cene na razmere na trgu.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni, zakaj vlade uvajajo davke na potrošnjo, in opiše primere;
- » preuči vpliv uvedbe davkov na ekonomske subjekte in ga grafično prikaže;
- » pojasni razloge za uvedbo subvencij in navede primere subvencij;
- » grafično ponazori uvedbo subvencije in preuči vpliv subvencije na ekonomske subjekte;
- » pojasni razloge za uvedbo maksimalne cene in navede primere dobrin, pri katerih je predpisana maksimalna cena;
- » grafično ponazori vpliv uvedbe maksimalne cene na tržne rezultate in ovrednoti posledice za ekonomske subjekte;
- » pojasni razloge za uvedbo minimalne cene in navede primere dobrin, pri katerih je predpisana minimalna cena;
- » grafično ponazori vpliv uvedbe minimalne cene na tržne rezultate in ovrednoti posledice za ekonomske subjekte.

TERMINI

- davki ○ subvencije ○ minimalna cena ○ maksimalna cena

GOSPODARSKA DEJAVNOST

OBVEZNO

OPIS TEME

Razumevanje trgov proizvodnih dejavnikov je osnova za razumevanje, kako se oblikujejo dohodki posameznikov. Plače kot dohodek od dela so ena ključnih komponent življenjskega standarda, zato je pomembno, da dijaki razumejo, kateri dejavniki vplivajo na povpraševanje in ponudbo dela. Analiza trga posojilnega kapitala pojasnjuje, kako se oblikujejo obrestne mere, zakaj so obresti pomembne za varčevalce in posojilojemalce ter kako inflacija in tveganje vplivata na stroške financiranja. Razumevanje dobička kot nagrade za podjetništvo in inovacije je ključno za razumevanje motivacije podjetnikov in gospodarskega razvoja. Te teme dijakom omogočajo vpogled v delovanje realnega gospodarstva in jim pomagajo razvijati finančno pismenost. Razumevanje, kako se oblikujejo plače, obresti in dobički ter kako posamezniki in podjetja sprejemajo ekonomske odločitve, je ključno za njihovo osebno finančno načrtovanje in poklicno prihodnost. Ta znanja prispevajo k boljšemu razumevanju ekonomske politike in družbenih izzivov, kot so neenakost dohodkov, brezposelnost in gospodarska rast.

MODEL EKONOMSKEGA KROŽNEGA TOKA DOHODKOV

CILJI

Dijak:

- oblikuje model denarnih tokov v gospodarstvu.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prikaže in pojasni ekonomski krožni tok dohodkov.

TERMINI

- ekonomski krožni tok dohodkov
- prilivi
- odlivi

TRGI PROIZVODNIH DEJAVNIKOV IN DOHODKI NJIHOVIH LASTNIKOV

CILJI

Dijak:

- : spoznava posebnosti trgov proizvodnih dejavnikov;
 - : razume značilnosti plač kot dohodka delavcev/zaposlenih;
 - : razume delovanje trga posojilnega kapitala;
 - : razume značilnosti dobička in obresti kot dohodkov kapitala;
 - I: *razume značilnosti rente kot dohodka lastnikov zemljišč;*
 - : razvija zmožnosti za sprejemanje smotrnih odločitev o lastni finančni situaciji.
- SC (4.5.3.1 | 5.2.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » razlikuje dohodke od dela, kapitala in zemljišča ter pojasni pomen distribucije dohodkov;
- » pojasni plačo kot dohodek od dela z vidika delojemalca in delodajalca;
- » opredeli in razlikuje med nominalno in realno plačo ter bruto in neto plačo;
- » izračuna realno plačo iz nabora podatkov;
- » z uporabo grafa pojasni delovanje trga dela;
- » z uporabo grafa pojasni dejavnike, ki vplivajo na spremembe ponudbe in povpraševanja po delu;
- » opredeli obrestno mero;
- » pojasni in izračuna obresti kot dohodek od kapitala;
- » pojasni pomen obresti z vidika posojilojemalca in posojilodajalca;
- » z uporabo grafa pojasni delovanje trga posojilnega kapitala;
- » z uporabo grafa pojasni dejavnike, ki vplivajo na spremembe ponudbe in povpraševanja po posojilnem kapitalu;
- » pojasni vpliv inflacije in tveganja na višino obrestne mere;
- » pojasni dobiček kot nagrado za tveganje, nagrado za inovacije in donos kapitala;

- » pojasni ekonomski pomen (funkcije) dobička;
- » *pojasni rento kot dohodek od zemljišča (naravno omejen proizvodni dejavnik);*
- » *pojasni pomen rent z vidika lastnika zemljišča in najemnika;*
- » *z uporabo grafa pojasni delovanje trga zemljišč;*
- » *z uporabo grafa pojasni dejavnike, ki vplivajo na spremembe ponudbe in povpraševanja po zemljiščih.*

TERMINI

- reproduktivna in stimulatívna funkcija razdelitve
- bruto in neto plača
- dohodnina
- nominalna in realna rast plač
- minimalna plača
- obresti
- nominalna in realna obrestna mera
- dobiček
- renta

BRUTO DOMAČI PROIZVOD IN GOSPODARSKA RAST

OBVEZNO

OPIS TEME

Razumevanje bruto domačega proizvoda (BDP) in gospodarske rasti je ključno za analizo uspešnosti gospodarstva in življenjskega standarda prebivalstva. BDP je osnovni kazalnik gospodarske aktivnosti. Njegova interpretacija omogoča vpogled v ekonomsko moč posameznih držav in primerjavo življenjskega standarda med njimi. Gospodarska rast je eden najpomembnejših ciljev vsakega gospodarstva, saj omogoča dvig blaginje prebivalstva in zmanjševanje revščine. Razumevanje dejavnikov, ki vplivajo na gospodarsko rast, dijakom omogoča celostno analizo gospodarskih procesov. Razumejo lahko, zakaj nekatere države rastejo hitreje od drugih ter kako investicije, izobraževanje in inovacije prispevajo k dolgoročnemu napredku. Poleg dolgoročnega trenda rasti je pomembno razumevanje cikličnosti gospodarstva, saj se vsako gospodarstvo srečuje z obdobji rasti in padcev, ki vplivajo na zaposlovanje, dohodke in stabilnost finančnih trgov. Ta tema dijakom omogoča vpogled v temeljne ekonomske kazalnike, ki vplivajo na njihovo vsakodnevno življenje, od zaposlitvenih možnosti do življenjskih stroškov.

BRUTO DOMAČI PROIZVOD (BDP) IN BRUTO NACIONALNI PROIZVOD (BNP)

CILJI

Dijak:

- : razume bruto domači proizvod in bruto nacionalni proizvod;
- : razume gospodarsko rast;
- : pozna BDP Slovenije;
- : analizira probleme merjenja BDP in njegove uporabe.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli BDP in BNP;
- » razlikuje med potencialnim in dejanskim BDP;
- » opredeli in primerja metode merjenja BDP;
- » z uporabo metode izdatkov izračuna BDP;
- » opredeli in izračuna gospodarsko rast;
- » razlikuje med spremembo BDP in spremembo rasti BDP;
- » razlikuje med celotnim BDP ter BDP na prebivalca;
- » razlikuje med nominalno in realno vrednostjo BDP, ju izračuna ter interpretira;
- » primerja BDP-je držav;
- » pojasni strukturo BDP Slovenije po dejavnostih;
- » pojasni problem naturalne proizvodnje in sive ekonomije za izračun BDP;
- » pojasni vpliv sive ekonomije na višino BDP, trg dela, javnofinančne prihodke in dohodke gospodinjstev.

TERMINI

- bruto domači proizvod ◦ bruto nacionalni proizvod ◦ siva ekonomija ◦ naturalna poraba
- standardi kupne moči ◦ realna in nominalna gospodarska rast

DEJAVNIKI GOSPODARSKE RASTI

CILJI

Dijak:

- analizira vpliv prebivalstva na BDP in gospodarsko rast;
SC (5.1.1.1)
- analizira vpliv naravnega bogastva na BDP in gospodarsko rast;
SC (2.2.2.1)
- analizira vpliv proizvedenega bogastva (kapitala) na BDP in gospodarsko rast;
- analizira vpliv tehnologije na BDP in gospodarsko rast.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše vlogo prebivalstva pri ustvarjanju BDP;
- » pojasni rodnost, smrtnost in naravni prirast;
- » pojasni emigracije, imigracije in selitveni prirast;
- » pojasni vzroke in posledice migracij;
- » izračuna in pojasni naravno in migracijsko gibanje prebivalstva;
- » opredeli pojem človeški kapital in pojasni njegov pomen za gospodarski razvoj;
- » opiše sestavine naravnega bogastva Slovenije;
- » opredeli pojem proizvedenega bogastva in njegovo sestavo;
- » razlikuje povečanje vrednosti osnovnih sredstev z investicijami in zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev z obrabo, ki se denarno ovrednoti kot amortizacija;
- » predstavi vire za investicije;
- » pojasni tehnološki napredek;
- » pojasni povezavo med tehnološkimi spremembami in produktivnostjo.

TERMINI

- stopnja rodnosti ○ stopnja smrtnosti ○ stopnja naravnega prirasta ○ emigracije ○ imigracije
- selitveni prirast ○ beg možganov ○ človeški kapital ○ naravno bogastvo ○ proizvedeno bogastvo ○ bruto in neto investicije ○ tehnološki napredek

CIKLIČNOST GOSPODARSTVA

CILJI

Dijak:

- o: analizira cikličnost gospodarstva.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni spremembe v dejavnikih rasti na gospodarsko rast;
- » opiše faze gospodarskega cikla in jih pojasni na primeru.

TERMINI

- o gospodarski cikli
- o konjunktura
- o recesija

AGREGATNO POVPRASHEVANJE IN PONUDBA

OBVEZNO

OPIS TEME

Razumevanje agregatnega povpraševanja in ponudbe je ključno za analizo makroekonomskega ravnovesja in delovanja celotnega gospodarstva. Ti koncepti omogočajo vpogled v ključne makroekonomske spremenljivke in pomagajo pojasniti, kako ekonomske politike vplivajo na gospodarstvo kot celoto. Razumevanje agregatnega povpraševanja oz. njegovih dejavnikov omogoča analizo učinkov fiskalne in monetarne politike, saj lahko spremembe davkov, obrestnih mer ali državne porabe bistveno vplivajo na ekonomsko aktivnost. Razumevanje oblikovanja makroekonomskega ravnovesja dijakom omogoča analizo realnih ekonomskih dogajanj. Tema pomaga dijakom razviti analitične spretnosti, s katerimi lahko razlagajo gospodarske spremembe in sprejemajo informirane odločitve kot potrošniki, zaposleni, podjetniki ali volivci.

MAKROEKONOMSKO RAVNOVESJE

CILJI

Dijak:

- : razvija razumevanje agregatnega povpraševanja (AD);
- : razvija razumevanje agregatne ponudbe (AS);
- : analizira makroekonomsko ravnovesje.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli agregatno povpraševanje in njegove sestavine;
- » grafično ponazori krivuljo agregatnega povpraševanja in pojasni njeno obliko;
- » pojasni, dejavnike, ki vplivajo na spremembo agregatnega povpraševanja, in jih grafično prikaže.
- » opredeli agregatno ponudbo;

- » pojasni razliko med kratkoročno *in dolgoročno krivuljo* agregatne ponudbe;
- » grafično ponazori kratkoročno *in dolgoročno krivuljo* agregatne ponudbe ter pojasni njuno obliko;
- » pojasni dejavnike, ki vplivajo na spremembo agregatne ponudbe, in jih grafično prikaže;
- » **pojasni in grafično ponazori oblikovanje makroekonomskega ravnovesja;**
- » z uporabo grafov preuči, kako se v primeru spremembe dejavnikov agregatnega povpraševanja in/ali agregatne ponudbe oblikuje novo makroekonomsko ravnovesje.

TERMINI

- agregatno povpraševanje ◦ krivulja agregatnega povpraševanja ◦ agregatna ponudba
- krivulja kratkoročne agregatne ponudbe ◦ kratkoročno makroekonomsko ravnovesje
- krivulja dolgoročne agregatne ponudbe ◦ dolgoročno makroekonomsko ravnovesje

EKONOMSKA POLITIKA

OBVEZNO

OPIS TEME

Razumevanje ekonomske politike omogoča vpogled v to, kako države usmerjajo gospodarstvo, skrbijo za gospodarsko rast, stabilne cene, zaposlovanje in socialno blaginjo. Fiskalna in denarna politika sta glavni orodji, s katerima vlade in centralne banke vplivajo na gospodarstvo, zato je njuno poznavanje bistveno za razumevanje sodobnih ekonomskih izzivov. Razumevanje fiskalne politike dijakom pomaga dojeti, zakaj država zvišuje ali znižuje davke, kako se financirajo javne storitve, kot so šolstvo, zdravstvo in infrastruktura, ter kako proračunski primanjkljaj ali presežek vpliva na dolg države in ekonomsko stabilnost. V zvezi z denarno politiko se dijaki naučijo, kako centralna banka vpliva na stroške posojil, varčevanje in investicije ter kako lahko spremembe obrestnih mer vplivajo na njihova življenja, na primer pri najemanju posojil ali varčevanju. Dijaki razvijejo kritično razmišljanje o učinkovitosti državnih ukrepov ter spoznajo, kako lahko ekonomske politike vplivajo na blaginjo posameznikov in družbe kot celote. Ta znanja jim omogočajo sprejemanje boljših finančnih odločitev v osebnem življenju, lažje razumevanje gospodarskih dogajanj ter aktivno sodelovanje v družbi kot informirani državljani.

EKONOMSKA POLITIKA

CILJI

Dijak:

🟦: razume cilje ekonomske politike in vlogo države pri doseganju družbene blaginje;

🔴SC (1.2.5.1)

🟦: pozna nosilce in vrste ekonomske politike.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» opredeli ekonomsko politiko;

» pojasni cilje ekonomske politike;

» navede vrste ekonomskih politik in njihove nosilce.

TERMINI

◦ institucionalna struktura ◦ fiskalna politika ◦ denarna politika ◦ strukturne politike

FISKALNA POLITIKA

CILJI

Dijak:

- : pozna cilje in sredstva fiskalne politike;
- : razume oblikovanje državnega proračuna;
- SC (1.3.1.1)
- : razume vlogo davkov;
- : razume vodenje fiskalne politike in vpliv njenih ukrepov na AD in AS.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli fiskalno politiko ter opiše njena sredstva in cilje;
- » s primeri pojasni javnofinančne prihodke in javnofinančne odhodke;
- » razlikuje in s primeri pojasni različne vrste davkov glede na način pobiranja, vrsto davčne stopnje in način obdavčitve;
- » razlikuje med javnofinančnim primanjkljajem, javnofinančnim presežkom in uravnoteženim proračunom;
- » pojasni razmerje med javnofinančnim primanjkljajem/presežkom in javnim (državnim) dolgom;
- » opredeli funkcije fiskalne politike (redistributivna, alokacijska, razvojna in stabilizacijska) in pojasni njihov vpliv na gospodarsko aktivnost in gospodarsko rast;
- » pojasni pomen dohodnine in deleža davkov v dohodku davčnega zavezanca ter ju izračuna;
- » razlikuje med ekspanzivno in restriktivno fiskalno politiko;
- » pojasni in grafično prikaže, kako lahko spremembe javnofinančnih (državnih) odhodkov in/ali prihodkov vplivajo na gospodarsko rast;
- » pojasni avtomatične stabilizatorje.

TERMINI

- javnofinančni prihodki in odhodki ○ davčni zavezanec ○ davčna osnova ○ davčna stopnja
- progresivna obdavčitev ○ javnofinančni proračun ○ javnofinančni presežek in primanjkljaj
- javni dolg ○ javne dobrine ○ meritorne dobrine ○ ekspanzivna in restriktivna fiskalna politika
- avtomatični stabilizatorji

DENARNA POLITIKA

CILJI

Dijak:

- : razume cilje in sredstva denarne politike;
- : razume vodenje denarne politike in vpliv njenih ukrepov na AD in AS.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli denarno (monetarno) politiko in opiše njene cilje in sredstva;
- » razlikuje med primarnim in knjižnim denarjem;
- » razloži sestavo bančnega sistema (*Evropska centralna banka, Banka Slovenije in poslovne banke*);
- » pojasni prednosti enotne valute (evra);
- » razlikuje med ekspanzivno in restriktivno denarno politiko;
- » opiše, kako lahko centralna banka z delovanjem na odprtem trgu (trgovanje z obveznicami) in z oblikovanjem mednarodnih rezerv izdaja primarni denar;
- » pojasni in grafično prikaže, kako lahko sprememba količine denarja v obtoku in/ali obrestne mere vplivajo na gospodarsko rast.

TERMINI

○ centralna banka ○ primarni denar ○ gotovina ○ knjižni denar ○ obvezne rezerve ○ količina denarja v obtoku ○ ekspanzivna in restriktivna denarna politika ○ inflacija ○ maastrichtska konvergenčna merila

STRUKTURNE POLITIKE

CILJI

Dijak:

I: *razume strukturne politike.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » *pojasni cilje in vrste strukturnih politik;*
- » *razlikuje intervencijske in tržno usmerjene strukturne politike ter jih opiše na primerih.*

TERMINI

- intervencijske politike
- tržno usmerjene politike

MEDNARODNA VPETOST DRŽAVE

OBVEZNO

OPIS TEME

Razumevanje mednarodne menjave in deviznega tečaja je ključno za razumevanje globalne ekonomije in vpliva svetovnih trgovinskih politik na vsakdanje življenje posameznikov in podjetij. Razumevanje zunanjetrgovinske politike jim omogoča, da ocenijo smiselnost protekcionističnih ukrepov, kot so carine in neparirane ovire, ter njihov vpliv na potrošnike, podjetja in celotno gospodarstvo. Dijaki spoznajo, kako se devizni tečaji oblikujejo na trgu, kako jih lahko centralne banke nadzorujejo ter kako nihanja valut vplivajo na gospodarstvo – od konkurenčnosti izvoznikov do kupne moči potrošnikov. Posebej pomembno je razumevanje vloge Slovenije v Evropski uniji, saj to neposredno vpliva na gospodarsko politiko države, poslovne priložnosti in življenje prebivalcev. Obravnava te teme dijakom omogoča vpogled v globalne gospodarske odnose, kar jim pomaga razumeti vpliv mednarodnih odločitev na njihovo finančno prihodnost.

MEDNARODNA MENJAVA IN DEVIZNI TEČAJ

CILJI

Dijak:

- : analizira koristi in slabosti mednarodne menjave;
- SC (4.1.2.1)
- : presodi smiselnost protekcionističnih ukrepov;
- : razume oblikovanje deviznega tečaja na deviznem trgu.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **pojasni mednarodno povezanost gospodarstva države;**
- » **pojasni prednosti mednarodne menjave;**
- » ovrednoti pomen in posledice vključevanja države v mednarodno menjavo;
- » *opiše vlogo Svetovne trgovinske organizacije;*
- » **opredeli pojem in pomen carin;**
- » pojasni osnovne necarinske oblike zaščite trgovine;
- » z uporabo grafa pojasni in izračuna učinke uvedbe/ukinitve carin za uvožene dobrine na ekonomske subjekte;
- » analizira prednosti in slabosti protekcionističnih ukrepov;
- » **opredeli devizni tečaj;**
- » **pojasni in grafično ponazori oblikovanje ravnovesnega deviznega tečaja;**
- » z uporabo grafov analizira, kako se v primeru spremembe uvoza in izvoza na deviznem trgu oblikuje novo ravnovesje;
- » analizira mogoče posledice spremembe vrednosti valute v sistemu fleksibilnega deviznega tečaja za gospodarstvo;
- » **izračuna spremembe vrednosti valut in ceno dobrin v različnih valutah;**
- » *pojasni vpliv centralne banke na devizni tečaj.*

TERMINI

- uvoz ◦ izvoz ◦ odprtost gospodarstva ◦ zunanjetrgovinska politika ◦ carina ◦ necarinske oblike zaščite ◦ protekcionizem ◦ devizni tečaj ◦ revalvacija ◦ devalvacija ◦ apreciacija
- deprecijacija

MEDNARODNE EKONOMSKE INTEGRACIJE

CILJI

Dijak:

- : razume smisel povezovanja držav v ekonomske integracije;
- : razume smisel vključitve Slovenije v Evropsko unijo.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » razlikuje med območjem proste trgovine, carinsko unijo, skupnim trgom in popolno ekonomsko integracijo;
- » pojasni argumente za pristop k mednarodnim ekonomskim integracijam;
- » opredeli pojem Evropske unije;
- » analizira prednosti in slabosti članstva Slovenije v EU.

TERMINI

- območje proste trgovine ○ carinska unija ○ skupni trg ○ popolna ekonomska integracija
- Evropska unija ○ Svetovna trgovinska organizacija

MAKROEKONOMSKI CILJI

OBVEZNO

OPIS TEME

Pri tej temi povežemo znanje, ki so ga dijaki pridobili pri prejšnjih temah, da bi lahko razpravljali o tem, katere cilje imamo kot družba in kako jih lahko dosežemo. Gospodarska rast, nizka brezposelnost, stabilne cene, uravnoteženi odnosi s tujino in socialno ravnovesje so temeljni cilji vsake ekonomije in vplivajo na stabilnost družbe ter naš življenjski standard. Obravnava makroekonomskih ciljev je ključnega pomena za razumevanje, kako države usmerjajo svoje gospodarstvo in kakšne posledice imajo ekonomske politike na blaginjo prebivalstva. Dijaki bodo pri tej temi razvili kritično mišljenje o gospodarskih politikah in njihovem vplivu na družbo. Razvijali bodo tudi zavedanje, da sta socialno ravnovesje in pravičnost bistvena za stabilno družbo. Razumevanje neenakosti v dohodkih in revščine bo dijakom pomagalo razviti zavedanje o socialni odgovornosti in pomenu solidarnosti. Celotno znanje, ki so ga razvili pri predmetu ekonomija, lahko dijaki uporabijo pri oblikovanju ukrepov na različnih področjih delovanja ekonomske in socialne politike.

GOSPODARSKA RAST IN RAZVOJ

CILJI

Dijak:

- : analizira problematiko gospodarske rasti kot temeljnega cilja ekonomske politike;
- : razvija zavedanje o povezanosti gospodarskega, družbenega, socialnega in okoljskega področja s poudarkom na globalni odgovornosti in medgeneracijski pravičnosti;
- SC (2.2.1.1)
- : razvija zavedanje o nujnosti trajnostnega razvoja.
- SC (2.1.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni pomen naložb (domačih in tujih) v prebivalstvo, naravno in proizvedeno bogastvo za gospodarsko rast;
- » analizira posledice gospodarske rasti na druge cilje ekonomske politike;
- » razpravlja o povezanosti gospodarskega, družbenega, socialnega in okoljskega področja s poudarkom na globalni odgovornosti in medgeneracijski pravičnosti;
- » opredeli koncept trajnostnega razvoja;
- » *razpravlja o ciljih trajnostnega razvoja.*

TERMINI

- trajnostni razvoj ◦ dodana vrednost ◦ produktivnost ◦ neposredne tuje investicije
- transferne cene ◦ repatriacija dobička

NIZKA BREZPOSELNOST

CILJI

Dijak:

- : analizira družbenoekonomske značilnosti prebivalstva;
- : analizira problematiko brezposelnosti.
- SC (3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše družbenoekonomske značilnosti prebivalstva in razlikuje med aktivnim in neaktivnim prebivalstvom, med delovno aktivnim in brezposelnim prebivalstvom;
- » opredeli brezposelnost;
- » razlikuje registrirano in anketno brezposelnost ter pojasni, kako ju merimo;
- » iz nabora podatkov izračuna stopnjo brezposelnosti;
- » pojasni vzroke brezposelnosti in opredeli ciklično in strukturno brezposelnost;
- » analizira ukrepe za zmanjševanje brezposelnosti;
- » razpravlja o osebnih, socialnih in gospodarskih posledicah brezposelnosti.

TERMINI

- aktivno prebivalstvo ○ neaktivno prebivalstvo ○ delovno aktivno prebivalstvo ○ brezposelni
- stopnja brezposelnosti ○ registrirana brezposelnost ○ anketna brezposelnost ○ deficitarni poklici

STABILNE CENE

CILJI

Dijak:

○: razume pomen stabilnih cen za nemoteno delovanje gospodarstva.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opredeli inflacijo in pojasni, kako jo merimo;
- » razlikuje med inflacijo in deflacijo;
- » z uporabo grafa pojasni inflacijo povpraševanja in stroškovno inflacijo;
- » pojasni posledice zmerne in visoke stopnje inflacije;
- » pojasni posledice deflacije;
- » ovrednoti ekonomske politike za reševanje različnih vrst inflacije.

TERMINI

○ indeks cen življenskih potrebščin ○ košarica dobrin ○ inflacija povpraševanja ○ inflacija ponudbe ○ hiperinflacija ○ deflacija

URAVNOTEŽENI ODNOSI S TUJINO

CILJI

Dijak:

○: razume pomen uravnoteženih odnosov s tujino za delovanje gospodarstva.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » pojasni geografsko strukturo mednarodne menjave države;
- » opredeli pojem in sestavo trgovinske bilance in plačilne bilance;
- » analizira povezave med deviznim tečajem in mednarodno menjavo.

TERMINI

○ plačilna bilanca ○ tekoči, kapitalski in finančni račun ○ trgovinska bilanca ○ storitvena bilanca

SOCIALNO RAVNOVESJE IN PRAVIČNOST

CILJI

Dijak:

○: razvija zavedanje o neenakosti v razdelitvi dohodka;
 SC (2.1.2.1)

○: analizira problem revščine in vrednoti ukrepe za njeno odpravljanje;
 SC (4.1.1.1)

I: *analizira problematiko zdravstvene politike;*

I: *analizira problematiko pokojninske politike.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » z uporabo Lorenzeve krivulje razloži distribucijo dohodka;
- » pojasni Ginijev koeficient za merjenje razlik med dohodki;
- » razlikuje med absolutno in relativno revščino;
- » predstavi metode merjenja revščine, kot so stopnja tveganja revščine, prag tveganja revščine in stopnja materialne prikrajšanosti;
- » razpravlja o razlogih za revščino in njenih posledicah;
- » analizira ukrepe za spodbujanje socialnega ravnovesja in pravičnosti;
- » *pojasni razloge za spremembe zdravstvenega sistema v Sloveniji;*
- » *pojasni način financiranja zdravstvenega sistema v Sloveniji;*
- » *pojasni razloge za spremembe pokojninskega sistema v Sloveniji;*
- » *pojasni način dokladnega financiranja pokojninskega sistema v Sloveniji;*
- » *pojasni individualni naložbeni sistem financiranja pokojninskega zavarovanja v Sloveniji.*

TERMINI

○ Lorenzeva krivulja ○ Ginijev koeficient ○ kvintilni razredi ○ absolutna in relativna revščina
 ○ stopnja tveganja revščine ○ prag tveganja revščine ○ zdravstvena politika ○ pokojninska politika ○ prvi, drugi in tretji steber

VIRI IN LITERATURA

Ahačič, K., idr. (2025). *Ključni cilji po področjih skupnih ciljev* (spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Ahačič, K., Banič, I., Brodnik, A., Holcar, A., Klopčič, P., Kogoj, B., Mithans, M., Panič, N., Pirih, A., Štefanc, D., Müller, T., Rojc, J., Slivar, B., Stegel, M., Suban, M., Tratnik, M., in Zupanc Grom, R. (2022). *Izhodišča za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (spletna izd.). Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Abel, A. B., Bernanke, B., in Croushore, D. D. (2024). *Macroeconomics* (11. izd.). Pearson Education.

Kodrin, L., Došenović Bonča, P., Urlep, M., in Žitnik, J. (2020). *Učni načrt, Ekonomija: ekonomska gimnazija: obvezni predmet in matura (280 ur): splošna gimnazija: izbirni predmet in matura (280 ur)* (1. spletna izd.). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Zavod RS za šolstvo.

Krugman, P., in Wells, R. (2020). *Microeconomics* (6. izd.). Worth Publishers, Incorporated.

Maley, S., in Welker, J. (2021). *Economics for the ib diploma* (2. izd.). Pearson Education.

Pindyck, R. S., in Rubinfeld, D. L. (2018). *Microeconomics* (9. izd.). Pearson Education.

Ray, M. A., Anderson, D. A., in Krugman, P. R. (2015). *Krugman's economics for AP* (2. izd.). BFW/Worth Publishers.

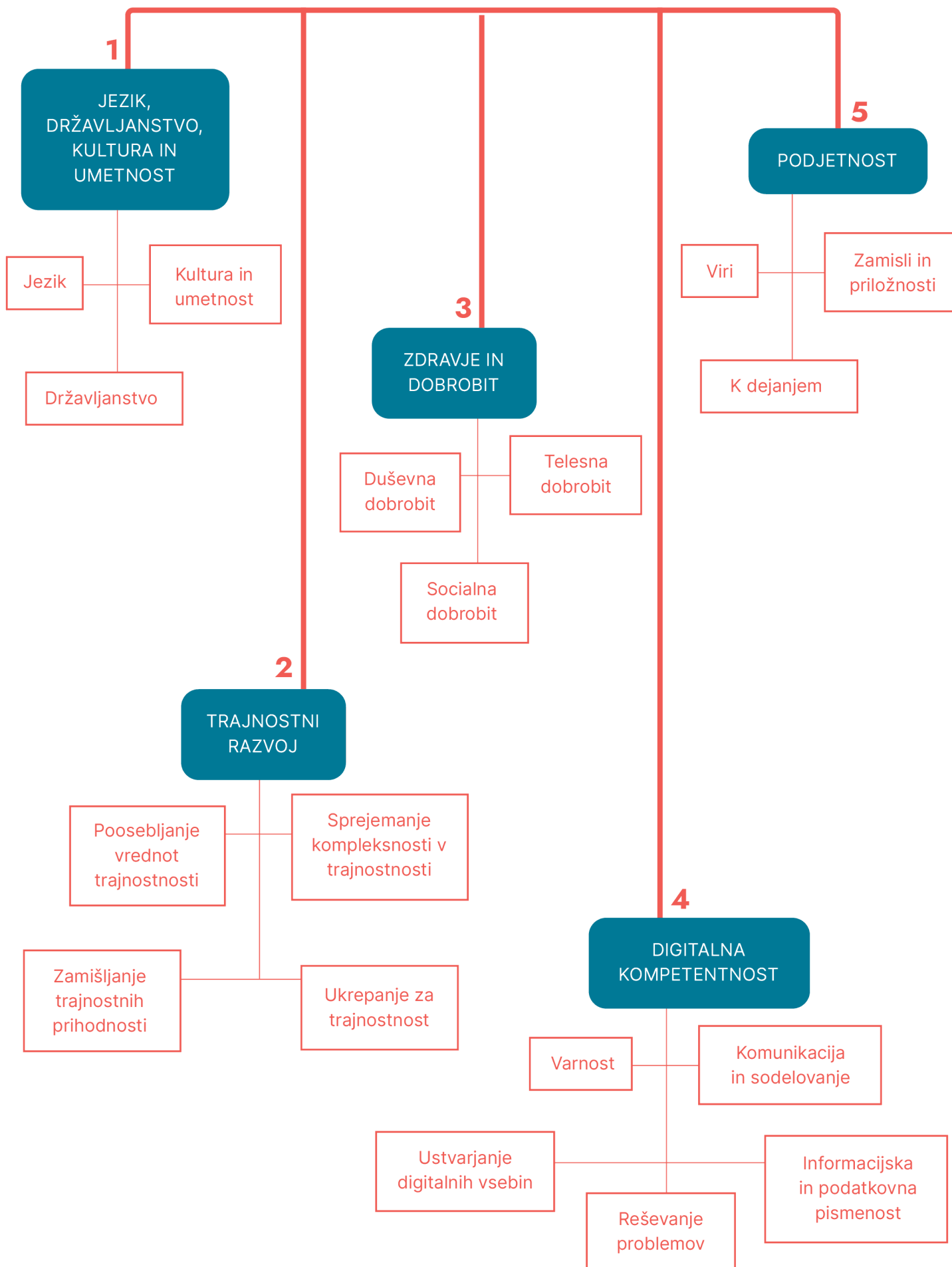
Sloman, J., in Garratt, D. (2023). *Essentials of economics* (9. izd.). Pearson Education.

Tragakes, E. (2020). *Economics for the IB Diploma: Coursebook* (3. izd.). Cambridge University Press.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.